

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення двадцять восьмої сесії
обласної ради
від 26 травня 2010 року
№ 14-28/2010

ОБЛАСНА ПРОГРАМА БОРОТЬБИ З ОНКОЛОГІЧНИМИ ЗАХВОРЮВАННЯМИ НА ПЕРІОД ДО 2016 РОКУ

Загальна частина

Стан здоров'я населення є одним із найважливіших критеріїв оцінки рівня соціально-культурного розвитку суспільства і якості життя. Однією з найнебезпечніших медико-біологічних і соціально-економічних проблем є злоякісні новоутворення, які щороку виявляються в області більш ніж у 4,7 тис. осіб. Рівень захворюваності та смертності від раку постійно підвищується через несприятливу екологічну ситуацію, значне постаріння населення, недотримання норм здорового способу життя.

У структурі захворюваності чоловіків переважають злоякісні пухлини легень, шлунку, шкіри, передміхурової залози, прямої кишки (52,4 відсотка), у жінок - рак молочної залози, шкіри, тіла матки, шлунку, шийки матки (51,5 відсотка). Кількість випадків онкологічного захворювання зросла на 100 тис. населення з 308,3 у 1995 році до 356,1 у 2009 році. Рівень захворюваності на злоякісні новоутворення коливається від 229,5 у Білогірському до 481,0 на 100 тис. населення в Ярмолинецькому районах.

Щороку в області помирає від раку майже 2,7 тис. осіб, з них 35 відсотків – люди працездатного віку. Через запізнілу діагностику онкологічних захворювань залишається значною кількість хворих, що помирають протягом одного року після встановлення діагнозу (по районах області від 30 до 44 відсотків). У розвинутих країнах такий показник не перевищує 30 відсотків.

На сьогодні в області проживає понад 25 тисяч осіб, що перенесли онкологічне захворювання.

За останні роки намітилась позитивна тенденція в динаміці основних показників стану надання допомоги хворим на злоякісні новоутворення, що свідчить про її ефективність. Спостерігається зниження показника дорічної летальності - у 2005 році він становив у середньому 34,4, в 2009 році – 29,1 відсотка. Покращилось активне виявлення онкологічних захворювань на всіх видах профоглядів, у 2005 році в області активно виявляли онкологічне захворювання у 18,1 відсотка первинних хворих, в 2009 році – в 19,9 відсотка.

Незважаючи на позитивні зрушення, в області залишається проблемною рання або своєчасна діагностика онкологічних захворювань, у IV стадії захворювання діагностується 13 – 14 відсотків первинних хворих. Серед візуальних форм раку занедбаність складає близько 13 відсотків (в 2005 році

відповідно 14,5 відсотка). Вагома частка виявлених в занедбаній стадії захворювання реєструється у хворих на злоякісні новоутворення порожнини рота (близько 45 відсотків), молочної залози (більше 19 відсотків), шлунку (близько 30 відсотків), легень та обідкової кишки (більше 18 відсотків по кожній локалізації), щитовидної залози (17 відсотків).

Вимагає покращення показник морфологічної верифікації діагнозу, по області він становить в середньому 73,8 відсотка.

Кількість онкологічних хворих, які проходять спеціальне лікування, складає лише 63 відсотка (Україна 2008 рік – 65,8 відсотка).

Аналіз причин виникнення проблеми та обґрунтування необхідності її розв'язання

На ситуацію, що склалася з онкологічними захворюваннями, негативно впливає ряд факторів, а саме:

- відсутність ефективного моніторингу технологічних процесів, які призводять до забруднення навколишнього природного середовища канцерогенними речовинами, що не дає змоги розробити комплекс ефективних заходів первинної профілактики онкологічних захворювань у регіоні;

- відсутність налагодженого механізму проведення обов'язкового профілактичного огляду населення у закладах загальнолікувальної мережі, що призводить до несвоєчасного виявлення злоякісних новоутворень;

- недостатній рівень оснащення закладів охорони здоров'я діагностичним обладнанням та обладнанням, необхідним для проведення хірургічного лікування, променевої терапії, надання інтенсивної допомоги;

- недостатній рівень забезпечення медикаментозними засобами для надання адекватної допомоги онкологічним хворим;

- дефіцит ліжкового фонду для стаціонарного лікування та надання паліативної допомоги;

- недостатній рівень вторинної профілактики раку, що включає, зокрема, формування груп підвищеного ризику та їх диспансеризацію;

- недоліки в диспансеризації та оздоровленні хворих з передпухлинною патологією;

- обмежені можливості із забезпечення санаторно-курортним лікуванням осіб з онкологічною патологією, відсутність дієвої системи медико-соціальної реабілітації осіб, які закінчили лікування;

- недосконала система медичної, психологічної, соціальної та правової підтримки осіб з онкологічною патологією та членів їх сімей. Реінтеграція у суспільство хворих, які закінчили лікування, ускладнена перенесеними фізичною та психологічною травмами, побічними ефектами лікування, тривалим відстороненням від громадського життя;

- незадовільне кадрове забезпечення закладів вторинного рівня лікарями онкологами, відсутність лікаря - психолога у штаті обласного онкологічного диспансеру;

недостатня кількість досліджень у галузі розроблення сучасних методів організації онкологічної допомоги, визначення пріоритетів під час здійснення заходів на всіх етапах надання медичної допомоги онкологічним хворим.

Мета програми

Метою цієї Програми є підвищення ефективності обласних заходів з профілактики злоякісних новоутворень, підвищення якості первинної профілактики онкологічних захворювань та доступності медичної допомоги для онкологічних хворих, реалізація державних гарантій надання медичної допомоги, підвищення показника одужання, зниження рівня дорічної летальності онкологічних хворих і показника смертності від злоякісних новоутворень деяких локалізацій (рак молочної залози, шийки матки, тіла матки, порожнини рота, глотки, шлунку, обідкової, прямої кишки, передміхурової залози), створення умов для продовження життя онкологічних хворих та поліпшення його якості.

Шляхи та способи розв'язання проблеми

Оптимальним варіантом розв'язання проблеми є відновлення онкологічних профілактичних оглядів населення та диспансерного спостереження за хворими з передпухлинною патологією в амбулаторно-поліклінічних закладах, забезпечення відповідної взаємодії лікувально-профілактичних закладів та впровадження системного підходу і сучасних принципів організації діагностики, лікування та реабілітації хворих на злоякісні новоутворення, доведення рівня морфологічної та молекулярно-генетичної діагностики новоутворень до європейських стандартів, а також оснащення спеціалізованого онкологічного закладу необхідними обладнанням для проведення діагностики та лікування онкологічних хворих у відповідності до прийнятих стандартів.

Для розв'язання проблеми необхідно:

упровадити розроблену МОЗ України та удосконалену законодавчу базу з метою підвищення рівня відповідальності роботодавців за створення безпечних умов праці на підприємствах, в установах та організаціях;

здійснити заходи щодо запобігання забрудненню навколишнього природного середовища канцерогенними речовинами;

забезпечити проведення постійного моніторингу стану забруднення навколишнього природного середовища канцерогенними речовинами та їх впливу на рівень онкологічної захворюваності, щорічного моніторингу рівня захворюваності населення на злоякісні новоутворення;

упровадити розроблені та удосконалені АМН та МОЗ України рекомендації по формуванню груп підвищеного ризику для забезпечення оздоровлення, диспансерного спостереження та лікування хворих з онкологічною та передпухлинною патологією;

запровадити у практичну діяльність розроблені у відповідності з міжнародними стандартами, визначеними Всесвітньою організацією охорони здоров'я, нові вітчизняні та імпортовані хіміопрепарати та препарати супроводу;

здійснити інтеграцію онкологічної практики в області до практики спільноти онкологів України та світу, у тому числі з урахуванням міжнародних принципів протиракової боротьби, визначених Паризькою хартією боротьби з раком;

забезпечити залучення засобів масової інформації, навчальних закладів та громадських організацій до більш широкого інформування населення області з питань профілактики, раннього виявлення та ефективного лікування онкологічних захворювань;

запровадити випуск програм з профілактики та раннього виявлення онкологічних захворювань на регіональних каналах телебачення і радіомовлення та тематичних публікацій у періодичних друкованих виданнях;

упровадити удосконалений державний порядок ліцензування господарської діяльності з медичної практики за спеціальністю «онкологія» в області та механізм державної акредитації закладів охорони здоров'я, що надають медичну допомогу онкологічним хворим;

обласному онкологічному диспансеру дотримуватись штатного розпису, до якого введено та затверджено перелік лікарських спеціальностей, зокрема спеціальності лікар - цитолог, лікар - хіміотерапевт, клінічний онколог;

використовувати у практичній діяльності лікарів та середніх медичних працівників області відповідні освітні програми та бази спеціалізації;

дотримуватись рекомендацій державної фахової комісії з питань стандартизації методів діагностики та лікування злоякісних новоутворень;

упроваджувати удосконалені стандарти діагностики і лікування онкологічних хворих та порядок організації надання онкологічної допомоги;

запровадити в області удосконалену систему рейтингових показників, що характеризують якість роботи онкологічної служби регіону на основі єдиної системи галузевої статистичної звітності;

брати участь у створенні в Україні єдиній інформаційній системі в галузі онкології для забезпечення обміну інформацією щодо стану боротьби зі злоякісними новоутвореннями;

поетапно забезпечити обласний онкологічний диспансер необхідним сонологічним, радіологічним, рентгенологічним, ендоскопічним, хірургічним обладнанням;

забезпечити раннє виявлення злоякісних пухлин;

удосконалити систему медичної, соціальної, психологічної та санаторно-курортної реабілітації хворих на злоякісні новоутворення шляхом перепрофілювання існуючих закладів охорони здоров'я;

удосконалити систему психологічної підтримки онкологічних хворих та членів їх сімей, зокрема шляхом залучення волонтерів;

забезпечити участь фахівців онкологів області у проведенні наукових досліджень з метою розроблення сучасних методів організації онкологічної допомоги, визначення пріоритетів під час здійснення протиракових заходів

на всіх етапах надання медичної допомоги хворим з онкологічним захворюванням;

підвищити рівень підготовки медичних працівників з онкологічних спеціальностей, а також тих медичних працівників, які надають первинну лікувально-профілактичну допомогу в закладах охорони здоров'я;

продовжити роботу з утворення в області хоспісів для паліативного лікування, у тому числі шляхом перепрофілювання закладів охорони здоров'я;

запровадити у практичну діяльність розроблені стандарти надання паліативної допомоги хворим в умовах хоспісів;

утворити в амбулаторно-поліклінічних закладах кабінети протибольової терапії та виїзні бригади для надання допомоги онкологічним хворим в амбулаторних умовах та для їх лікування вдома;

удосконалити систему викладання навчальних дисциплін з онкології в медичних навчальних закладах області;

сприяти розвитку міжнародного співробітництва з пріоритетних аспектів протиракової боротьби, розширити співпрацю в галузі онкології з міжнародними онкологічними науково-практичними установами;

забезпечити участь фахівців області у міжнародних науково-практичних конференціях, програмах обміну фахівцями та їх стажування, інших наукових і практичних заходах;

сприяти розвитку національної онкологічної системи, зокрема з урахуванням положень Глобальної стратегії боротьби проти раку, розробленої Всесвітньою організацією охорони здоров'я (2005 рік).

У рамках зазначених напрямів передбачено виконання завдань і здійснення заходів, прогностичні обсяги та джерела фінансування цих завдань і заходів, які наведені у додатку до Програми.

Очікуванні результати

Виконання Програми дасть змогу:

упровадити розроблені МОЗ та АМН України удосконалення нормативно-правової бази у сфері надання медичної допомоги онкологічним хворим області;

забезпечити підвищення рівня поінформованості населення про ризики виникнення онкологічних захворювань;

удосконалити порядок реєстрації хворих на рак;

знижити занедбаність захворювань на рак на 5 відсотків;

підвищити рівень виявлення злоякісних новоутворень I-II стадії деяких локалізацій (молочної залози, шийки матки, шлунку, простати, легень) на 3 - 5 відсотків;

знижити смертність від злоякісних новоутворень на 5 відсотків;

забезпечити надання спеціалізованої медичної та соціальної допомоги онкологічним хворим;

знижити рівень смертності онкологічних хворих, які помирають протягом року після встановлення діагнозу, до 29 – 30%;

створити хоспісну систему надання симптоматичної допомоги онкологічним хворим;

зміцнити матеріально-технічну базу закладів охорони здоров'я, що надають медичну та соціальну допомогу онкологічним хворим.

Обсяги та джерела фінансування

Забезпечення виконання Програми здійснюється в межах видатків, передбачених в обласному бюджеті головним розпорядникам коштів - виконавцям програми, а також за рахунок коштів інших джерел, не заборонених чинним законодавством України.

З метою виконання завдань та заходів Програми рекомендовано прийняття регіонарних (міських та районних) програм боротьби з онкологічними захворюваннями на період до 2016 року з відповідним рівнем фінансування.

Обсяг фінансування Програми з обласного бюджету визначається щороку, виходячи з конкретних завдань та наявних коштів і може бути уточнено на відповідний рік з урахуванням можливостей дохідної частини бюджету.